

Силабус навчальної дисципліни
«МЕТОДИ ТА СИСТЕМИ ШТУЧНОГО
ІНТЕЛЕКТУ»

Освітньо-професійної програми
«Інформаційні управляючі системи та технології»
«Інформаційні технології проектування»
Спеціальність: 122 «Комп'ютерні науки»
Галузь знань: 12 «Інформаційні технології»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	Обов'язкова компонента з фахового переліку
Курс	4 (четвертий)
Семестр(осінній/весняний)	7 (сьомий), осінній
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/години	4,0 кредити / 120 годин
Мова викладання	Українська
Що буде вивчатися (предмет вивчення)	<ul style="list-style-type: none"> - дослідження та осмислення фундаментальних понять штучного інтелекту; - дослідження методів та моделей подання знань у системах штучного інтелекту (СШІ); - дослідження принципів побудови СШІ, зокрема, експертних систем; - формування навиків по самостійному оволодінню сучасними технологіями побудови інтелектуальних систем, представлення їх в загальній структурі інформаційних управляючих технологій
Чому це цікаво/треба вивчати (мета)	Навчальна дисципліна розкриває сучасні наукові концепції та поняття в області подання основних понять в області штучного інтелекту, моделей подання знань, принципів побудови та функціонування систем штучного інтелекту та їх компонентів.
Чому можна навчитися (результати навчання)	<p>ПРН4. Використовувати методи обчислювального інтелекту, машинного навчання, нейромережевої та нечіткої обробки даних, генетичного та еволюційного програмування для розв'язання задач розпізнавання, прогнозування, класифікації, ідентифікації об'єктів керування тощо.</p> <p>ПРН5. Проектувати, розробляти та аналізувати алгоритми розв'язання обчислювальних та логічних задач, оцінювати ефективність та складність алгоритмів на основі застосування формальних моделей алгоритмів та обчислюваних функцій.</p>
Як можна користуватися набутими знаннями і уміннями (компетентності)	<p>ФК2. Здатність до виявлення статистичних закономірностей недетермінованих явищ, застосування методів обчислювального інтелекту, зокрема статистичної, нейромережевої та нечіткої обробки даних, методів машинного навчання та генетичного програмування тощо.</p> <p>ФК3. Здатність до логічного мислення, побудови логічних висновків, використання формальних мов і моделей алгоритмічних обчислень, проектування, розроблення й аналізу алгоритмів, оцінювання їх ефективності та складності, розв'язності та нерозв'язності алгоритмічних проблем для адекватного моделювання предметних областей і створення програмних та інформаційних систем.</p> <p>ФК11. Здатність до інтелектуального аналізу даних на основі методів обчислювального інтелекту включно з великими та</p>

	<p>погано структурованими даними, їхньої оперативної обробки та візуалізації результатів аналізу в процесі розв'язування прикладних задач.</p>
Навчальна логістика	<p>Модуль №1 «Подання знань у системах штучного інтелекту» Тема 1. Поняття штучного інтелекту. Тема 2. Поняття інтелектуальної системи (ІС) та інтелектуальної задачі (ІЗ). Тема 3. Способи подання ІЗ, їхні переваги та недоліки. Інтелектуальна задача: визначення та постановка. Формальне представлення та визначення інтелектуальної задачі для конкретної кібернетичної системи. Тема 4. Пошук рішень ІЗ у просторі станів. Теорія графів. Стратегії пошуку у просторі станів. Пошук в глибину та в ширину. Методи «сліпого» та евристичного пошуків. Алгоритм евристичного пошуку. Застосування евристичного пошуку в експертних системах. Допустимість, монотонність, інформативність евристичного пошуку. Тема 5. Пошук рішень ІЗ у просторі станів. Теорія графів. Стратегії пошуку у просторі станів. Пошук в глибину та в ширину. Методи «сліпого» та евристичного пошуків. Алгоритм евристичного пошуку. Застосування евристичного пошуку в експертних системах. Допустимість, монотонність, інформативність евристичного пошуку. Тема 6. Знання та моделі представлення знань у системах штучного інтелекту (СШІ). Основні поняття. Відмінність даних та знань. Види моделей представлення знань. Формальні та неформальні моделі. Області застосування. Тема 7. Продукційні моделі представлення знань. Основні поняття. Структура продукційної моделі. Переважні сфери застосування. Приклади. Тема 8. Управління пошуком рішень у продукційних системах. Правила логічного виводу у продукційних моделях. Механізм виключень та повернень.</p> <p>Модуль №2 «Проектування систем штучного інтелекту» Тема 2. Семантичні сітки (СС): основні поняття, типи, способи опису. Логічне виведення на СС. Тема 3. Фрейми: основні поняття, структура фрейма. Фреймові системи. Тема 4. Експертні системи (ЕС). Призначення та принцип будови. Узагальнена архітектура. Класи задач, які вирішуються за допомогою ЕС. Тема 5. Розробка ЕС. Етапи розробки. Придбання знань. Пошук та пояснення рішень. Інженерія знань. Тема 6. Сучасні програмні та інструментальні засоби створення СШІ: Visual Prolog, Allegro CLOS, CLIPS, JESS. Мови функціонального та логічного програмування. Тема 7. Нейронні мережі. Історія розвитку. Області застосування. Класифікація та структура.</p>
Пререквізити	<p>базується на знаннях таких дисциплін, як «Організація баз даних та знань», «Теорія ймовірності, імовірнісні процеси та математична статистика», «Теорія прийняття рішень», «Інтелектуальний аналіз даних», «Основи теорії інформаційних систем»</p>
Пореквізити	<p>Знання, уміння, навички (компетентності), набуті студентами під час вивчення даної навчальної дисципліни, використовуються в подальшому при дипломному проектуванні здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 122 «Комп'ютерні</p>

	науки», освітньо-професійна програма «Інформаційні управляючі системи та технології», «Інформаційні технології проектування».
Інформаційне забезпечення з фонду та репозитарію НТБ НАУ	<p>Навчальна та наукова література в НТБ НАУ:</p> <p>3.2.1. Савченко А. С., Синельников О. О. Методи та системи штучного інтелекту: навч. посібник. К.: НАУ, 2017. 176 с.</p> <p>3.2.2. Савченко А. С. Методи та системи штучного інтелекту: лаб. практикум. К.: НАУ, 2012. 28 с.</p> <p>Додаткові рекомендовані джерела</p> <p>3.2.3. Стюарт Рассел. Сумісний з людиною. Штучний інтелект і проблема контролю., 2020. 416 с.</p> <p>3.2.4. Олена Вовк, Наталія Шаховська, Роман Камінський Системи штучного інтелекту. 2018. 392.</p> <p>Репозитарій НАУ: http://er.nau.edu.ua</p>
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія лекційного теоретичного навчання, проектор. Аудиторія лабораторного навчання, комп'ютер.
Семестровий контроль, екзаменаційна методика	Модульні контрольні роботи. Домашнє завдання Екзамен.
Кафедра	Комп'ютерних інформаційних технологій
Факультет	Кібербезпеки, комп'ютерної та програмної інженерії
Викладачі	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div> <p>САВЧЕНКО Аліна Станіславівна Посада: завідувач кафедри Вчене звання: доцент Вчений ступінь: доктор технічних наук Профайл викладача: http://kit.nau.edu.ua/teachers/view/savchenko Тел.: (044) 406-76-49 E-mail: alina.savchenko@npp.nau.edu.ua Робоче місце: 6.206-4</p> </div> </div>
Оригінальність навчальної дисципліни	Авторський курс, викладання українською мовою
Лінк на дисципліну	